



**De christianissimi regis periculis: et notata quaedam ad
Sfondratae Pont. Rom. litteras monitoriales ad CL. V.D.
Casparum Peucerum.**

<https://hdl.handle.net/1874/388969>

L. 1432. 2

DE
CHRISTIANIS-
SIMI REGIS
PERICVLIS:

ET NOTATA QVÆ-
DAM AD SFONDRATÆ
PONT. ROM.

Litteras monitoriales

AD CL. V. D.
Casparum Peucerum.



Pfal. 34, 19.

*Multa sunt tribulationes iusti: at ex omnibus
his liberabit eum DOMINVS.*

FRANCOFVRTI
Ex officina Typographica Martini
Lechleri,
M D X C I.

1772

CHRISTIANITY

AND

PHILOSOPHY

IN

THE

WEST

INDIES

AND



BY

J. H. ...

...

...

...

...



DE REGIS CHRISTIA-
NISSIMI PERICVLIS: ET

NOTATA QVÆDAM AD SFON-

*drata, Pontificis Rom. litteras mo-
nitoriales:*

Ad CL. V. D. CASPARVM PEVCERVM.



VOTIESCVNQVE in
Christianissimi Regis vi-
tam intueor, venit in mē-
tem superasse illum æru-
mnis suis, ærumnas, quas
dicunt, Herculis. Et subit inde admi-
ratio: Quare hunc, inter tot Principes
Christiani nominis, solum, Satanas &
Mundus, petendum sibi impugnan-
dumq; dilegerint.

Lubet, Peucere Clarissime, Magni
huius Principis, gravissima pericula, le-
uiter percurrere. Leuiter, inquam: nec
enim parem me iis explicandis agno-
sco, quibus ferendis, superiorem se il-
le, orbi comprobauit. Percurram ta-
men: vt exemplar habeant adolescen-

tes principes, piq; omnes, ad quod se,
inter has vitæ lubricas ambages, & su-
bitas incursiones, reciprocâsq; vicissi-
tudines, conforment.

Igitur natum altúmque accipe hunc
Principem inter tubas turbâsq; ciui-
lium bellorum: Galliæ clauum tenen-
tibus is, qui sibi per regionum Princi-
pum exitium, iter ad Regnum molie-
bantur. Et Pietatem quidem, vnâ cum
lacte suxit: Militiam, puer, sub Con-
dæo patruo, & Amiralio Galliæ Coli-
gnio, didicit. Vt Herculi in cunis, cum
immissis ab irata Iunone anguibus: ita
huic puero, cum atrocissimis monstris
decertandum fuit, Impietate atq; Am-
bitione Lotharingica, quæ Satanas tur-
bandæ Galliæ, extinguendæ lucis Eu-
angelicæ inferis excitarat.

Quæ tenera ætate, inter arma, & sub
armis pertulit, ea prætereo. Vnum hoc
cõmemorabile est. Interfecto ad Bas-
facum, contra fas belli Ludouico Con-
dæo, nutantibus duce amisso partibus,
accurrit ad exercitum Regina Nauar-
ræ Iohanna, singularis exempli fœmi-
na:

na: filium HENRICVM annum agetem xv, exercitui sistit. Hunc se, inquit, quem vnicum habeat, postquam hostiũ scelere Condæus Princeps occiderit, Deo & patriæ consecrare: vterentur in posterum auctoritate eius, facultatibus, corpore, ad propulsandos patriæ hostes, pacemq; publicam, libera Religione, constituendam. Ita, offerente matre pientissima, accipiẽte exercitu, HENRICVS Princeps, DEO patriæq;, volens, deuotus est. Annibalem ferunt, annorum nouẽ, aris admotum, iureiurando à patre adactum, se, cùm primùm posset, hostem fore populo Romano. Inde tam pertinax Annibali in Romanos odium, vt illud, non nisi cū vita amitteret. Nostro, tam constans, exinde, in DEVM patriamq; pietas, vt extorquere eam, non coniu-ratæ Mundi vires, non Satanæ veteratoris artes, non blandientis carnis stimuli, potuerint. Ille, ætate infima, rem generi humano exitiosam, Diis falsis iurauerat. Hic, quod ætate adolescente, ad piorum salutem, DEO illo vni-

co auctore promisit, non præstaret?

Confecta, anno 1570, pace non pace, offertur adolescenti Principi, soror Regia, Pontificia ipsa: quæ Principi partium Euangelicarum denupta, scissum Galliarum Regnum, in vnum reduceret. Conditionem auidè amplectuntur Proceres nostri: matre repugnante; nec ipso Principe satis approbante. Quid faceret, deuotum DEO patriæque, caput? Nuptiis dicitur dies. Lutetiam conueniunt ad Regem, Regina Nauarræ, mœsta; Princeps ipse noster, dubius; Euangelici proceres omnes, tamquam certâ firmatâque pace, exsultantes. Regina Nauarræ Iohanna, virtutis incomparabilis & sagacis ingenij scœmina, in ipsis initiis, è medio tollitur. Procedunt nihilominus nuptiæ. A nuptiis, Amiralus sclopeto perfidiosè ictus, crudeliter trucidatur. Trucidantur totâ Lutetiâ, toto Regno, post fidem, imo per fidem ipsam Euangelici omnes, absque vlllo conditionis, sexus, ætatis discrimine. Cædis & perfidiæ auctores Hispanus & Pontifex: cædis

dis incentor patratóque, præcipuus,
inter alios, Guisus. Principem no-
strum, iam, defuncta matre, Regem
Nauarræ, seruauit ætas: quæ deinceps,
amicis & consultoribus bonis orba, fa-
cilis videbatur futura, ad omnia quæ
Regiæ matri Medicæ collibuisse.
Voluptatibus & deliciis aulicis mer-
sum adolescentem, numquam ad vir-
tutem exsurrecturum putabant. Fal-
lor, HENRICE, Rex Magne, non æ-
tas te tua, quæ aliàs & aliis saluti fuis-
set; non hostium opinio: sed propi-
tius Galliæ DEVS, Galliæ te tuæ ser-
uauit.

Detinetur, in aula, annos aliquot: in
aula,

— *sanie dapibusq; cruentis*
Intus opaca. —

Cogita tu, prudentissime Peucere, qui,
optimo Principi, animus fuerit, ver-
fanti uiuentiq; inter homines, qui nu-
ptias eius, optimæ Matris nece, tam-
quam nuptiali hostia, inierant; qui tha-
lamum, amicissimorum eius sanguine
cruentauerant: inter homines, quibus

nulla fides, quibus nil sacrum sanctum-
 ve: inter quos, vel leuiter tractum suspi-
 rium, aut facies decolor pro crimine
 esset. Et videndi tamen illi cottidie:
 amicè etiam compellandi. Sed ita se
 inter feras istas, Princeps ad omnem
 humanitatem factus, habuit, vt nõ mo-
 do, vulgo illorum, sed Regi in primis
 Carolo, & quod mireris, ipsi Cathari-
 næ matri Regiæ, carissimus haberetur.
 Detinetur, inquam, in aula, tamquam
 apud Circen Vlysses, annos aliquot. Sed
 non cœlestis regni, non rerum suarum
 oblitus. Semper illi in patriam animus:
 non hanc Ithaci asperam & saxis horri-
 dam, sed cœlestem illam patriã, quam
 certis CHRISTI promissis, certus no-
 uerat sperabátque. Itaq; euolat, quam-
 primum data occasio: & se aulã Cir-

Hebr. II. ces eripit: *Magis eligens affligi cum popu-
 lo Dei, quàm temporalis peccati habere in-
 cunditatem, &c.*

Exercuerunt eum, inde ad annum
 1585, mala plurima, publicè priuatim-
 que. Retentata aliquoties arma ciuilia:
 sed leuiùs. Et cùm illa cessabant, hostiũ
 in hoc

in hoc vnum intenti animi, vt Principem nostrum in aulam retraherent. Vxor, ad id, & mater Regia artes suas cōmodare: Hic, aures occludere, & obfirmare animum.

Ex omni parte beatum, mortalem nullū reperias: Vix etiam quemquam omni ex parte miserum: cui nec foris nec domi sit quidquam, in quo possit acquiescere. Nostro, ad summam miseriam (externam hanc dico, quæ in oculos & primos sensus incurrit) nil omnino defuit. Nosti illud, ab Cæsare Augusto repetitum: *αἰθ' ὀφιλον ἀγάμος τ' ἔμμενας.*

Fuerunt hæc, veluti præludia, quibus exercitus Rex noster, grauioribus certaminibus, pleno iam robore, admoueretur. Iam in eum Reges terræ insurgunt. Educuntur in eum exercitus validi, tot, quot milites vix ille in comitatu habebat. Terrâ, mari vndique clauditur: vt nulla ei ad elabendum patere via, nisi illa in cœlum, videretur. Vix credas, vix, nisi qui vidit, credat, quantum infrequentia militum, quantum

tum inopiâ rerum omnium, Regum
 optimus laborauerit, cùm erumperet
 anno 1585, Liga illa & coniuratio sce-
 lesta: cùm octo simul exercitibus, vnus
 peteretur. Vix credas, Regem, in tanta
 suorum solitudine, in tanta rerum om-
 nium desperatione, hostibus vndiq;
 cinctum, iter fecisse, medio die; flumi-
 na traiecisse; cibû somnûmq; cepisse,
 suis horis, animo tranquillo: neq;, cùm
 aduentare hinc illinc, iamiamque ad-
 esse hostes nunciarentur, quidquam,
 aut properatius egisse, aut de solito re-
 misisse. Præclarû illud Atheniensium:
 ἀμυνῶν ἢ ἐπὶ ἰερῶν, ἢ ἐπὶ δόσιων, καὶ μόνος, καὶ μὴ
 πομπῶν. Idem, nostro, animus.

Ne quid autem ad eum percellen-
 dum prætermisisse viderentur, etiam
 Acheronta mouent. Pontificem Six-
 tum v. concitant, qui, auctoritate, sci-
 licet, Apostolica, Hæreticum, Regni
 Francorum successione indignû, pro-
 nunciet: prouincias eius, bonâq; pro-
 feribat, & primo occupanti cōcedat.
 Addunt calumnias, & ex Iesuitarum
 officinâ, famosos libellos. Memini-
 sti,

sti, Peucere, de Rege optimo & innocētissimo, inter nostros & à nostris sparsa: Nostris, non aures tantum, sed linguas etiam Satanæ commodantibus. Ad hæc sicarios & veneficos submitunt. Tandem Regiam ad eum matrem ablegant Catharinam:

— *cui tristia bella*

Iraq; insidiaq;, & crimina noxia cordi, &c.

Et, illa quidem, contemptu elusit. Sed Catharina, modò eum minis terere; modò auxiliorū, quæ expectet, desperationē proponere; modò ingentibus promissis, & blanda nouarum nuptiarum spe tentare. Excepit & ista, seu minas, seu pollicitationes, immotus.

Postquam frustra esse artes suas illi vident, pergunt, non intermissam, vim apertam exercere. Sed dolos eorum iuxta ac vires omnes, Noster vna virtute superauit: Certa in DEVM Fide. Vincit hostē, sternitq; vbi vbi obuium habet: inuictus ipse, & illæsus. Hominem, qui, tot continuos annos, manum cottidie cum hoste conserat, mireris integro esse corpore. *Ατρωτοι παίδες*

Scō: non Stygia palude tincti: sed DE
tutelâ tecti.

Vincit, inquam, hostes: sed vicisse
armis parùm habet, nisi & Clementia
vincat. Constat, præcipuis inter coniu-
ratos, non semel vitam donasse: qui
postea, ingratiſſima & facerruma capi-
ta, arma in Ipsum crudeliſſimè reſum-
pſerunt. Et accusari eum ob nimiam
Clementiam & lenitatem, audio à Ma-
gnis viris. Iniuriâ. Laborat, tamquam
bonus agricola, curâ cultûq; ſterilita-
tem loci vincere. *Non eſt magni animi,
Dare & perdere. Hoc eſt magni animi, Per-
dere & dare.* Principem Austriacæ fa-
milix Imp. dicere ſolitus lego: *Seue-
ritatis ſe pœnituiſſe non ſemel: Clementia,
numquam.*

Sed, quidquid Noſter agit, creſcūt
per damna ſua hoſtes: Nouas illis vires
Mundus ſuppeditat. Noſtro, externi è
Germania auxiliij ſpes, vt aſſulgere cœ-
pit, vt extincta eſt. Iam poſt crebras vi-
ctorias, extrema a deſt rerum omnium
deſperatio. Vires conſumptæ, ærarium
exhauſtum: ſegnes ſociorum volunta-
res,

tes, exterorum alienati animi. Comit-
 tia interim Blesis habentur: Ordinúm-
 que suprema sententia, iamiam supre-
 ma Guisio Duci potestas decernitur:
 Iam ipse Princeps noster, iure succes-
 sionis Regni pellitur. Dum iacent o-
 mnes, & nescio quæ consilia, animo an-
 xij, volutant: solus Noster erectus spi-
 rat, sperátq;: diuinum illud Iobi rumi-
 nans: *Etiam si occiderit me, tamen sperabo*
in eo. Cùm subitò nunciatur, interfe-
 ctum, mādante Rege, cum fratre Car-
 dinali, Guisium Ducem. Vides, vt dul-
 ci guttula, falsum hoc mare, DEVS mi-
 sceat! Nuncium hunc, grauis, & cuili-
 bet alij læthalis morbus excipit: & fu-
 isse Regem, *fama volat*: & peruenerat
 ad portas mortis, cùm clamans ad D O-
 M I N V M, bono publico, seruatus est,
 & morti ereptus.

Mortes Guisiorum, horrenda se-
 quitur in Regem rebellio: quæ finem
 Regno fecisset, ni properè Principem
 nostrum, Regem Nauarræ, aduocari,
 DEVS auctor impulisset. Vocatus ac-
 currit: & sese Regis, paullo ante hostis,

fidei committit. Totum bellicæ rei onus in se suscipit: & ita administrat, vt quod imminere Regi, Regnôq; exitiû modò videbatur, hoc iã cõiurata capita premeret. Eo statu res erât, vt dedita Lutetia, Rege restituto, recedendum fortasse longius ipsi Regi nostro fuisset: eùm Monachum subornât hostes, qui Rege, per summû scelus, sublato, Regem Nauarræ Francorum Regem efficeret. *Ita quod minimè exspectas, ex trãuerso fit: & super nos DEVS negotium curat.*

Vt Noster, omni iure Francorum Regnum adeptus est, existunt repente subditi, qui Regi suo de Religione controuersiam facerent. Hos ille & rationibus & inuictâ constantia repulit: nihilominus, vt constantem se, non pertinacem probaret, sequi se paratum profiteretur meliora, si monstrarentur.

Horum sedatis animis, vt Diepam cum exigua manu, ad res in Normandia componendas secessisse cognouit Mænius, cum numeroso & recenti exercitu,

exercitu, aduolat, in isto angulo destitutum oppressurus. Manum hinc quiuisset. Nulla, nisi in fuga, spes: & hæc, solo patebat mari: quod ipsum, fuisset, possessione Regni cedere. Sed magni animi est, & Christiani, *Sperare semper*: nec ulli malo cedere: & quod de Magno Alexandro narrant, si erecto non licet, de genu pugnare. Regi congregari cum hoste viribus æquis, aut iusta acie certare, per suorum paucitatem non licebat. Itaque vrbe & castris, pro tempore, communitis, velitationibus & leuioribus præliis fatigare tantam multitudinem, & capere aggreditur. Incredibile est, tot ad bellum egregiè comparatos militares viros, à tam exigua & pænè captiua manu, non solum inhibitos, sed toties etiam pulsos, fusos, cæsos. Rex, semper inter primos, imo omnium primus, suos voce manique accendere: pugnam ipse cære & regere: confertos in hostes sese immittere: Ducis prudentissimi, simul & militis fortissimi munia obire.

Ingentem hîc tibi, Caspar Peucere,
 perfidiam militis mercenarij Germani
 narrabo : Nihil enim tam integrum,
 syncerumve , quod non nefariæ istius
 Ligæ consuetudo corrumpat. Non pu-
 gnare apud illos, & aduersum hostem
 militanter ferire : sed per insidias &
 dolos, perfidiosè viros fortes aggredi
 condiscunt. Cùm ad diem XIII. Se-
 ptembris varium & anceps initum es-
 set prælium, nostris appropinquant
 Germanorum peditum signa aliquot:
 velut desperatis rebus, deditioem si-
 mulant: à proximis intra fossam reci-
 piuntur. Qui longius aberant, vt voli-
 tantia intra vallum hostium signa vidē-
 re, arbitrati occupatū ab hoste locum,
 accurrunt: impetum faciunt. Hi voce
 gestūque significare deditios se : Regi
 militare velle. Ita ad Regem vsq; , alia
 curantem, penetrant. Is, ad signorum
 hostilium conspectum, irruere in illos
 parat. Eadem simulatione luditur. Ple-
 risque conclamantibus, perfidos esse,
 & occidione delendos, nihilominus in
 fidem accipiuntur: sacramentum præ-
 stant

stant. Rex ad alia belli discurret. Illi in fraudem intenti, vbi adesse suorum equitatum vident, velut signo dato, in turmam illam equitum, cui permistus Rex erat, globulos sclopetis omnes emittunt: vano conatu. Postquam fraus patuit, magna accepta, nonnulla etiam data clade, loco pulsi, ingenti scelere nequiquam patrato, se ad suos receperunt. Quæ te sortes, Christianissime Regum; quæ te, inter volantes globulos, carmina illæsum seruant? Dicam, Peucere præstantissime: imo dicam tibi, Lector: & arcanum hoc tibi retegam, Peucero notum, probatumque. Carmen Dauidis nosti: *Tu es, D O M I- Psal. 91.*
NE, spes mea. Altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum; & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo: & quæ sequuntur apud Diuinum Regem. Hoc carmē, nolim, superstitiosus, chartæ inscribas, collo appendas: sed, pius, menti infigas, fide apprehendas. Tutuseris. Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & calcabis Leonem & draconem securus.

Hic video viros bonos plerosque,
 de Regis optimi capite sollicitos, ru-
 entem illum in pericula animum, ani-
 mæq; magnæ prodigum reprehende-
 re. Nec ego probauerim in alio, quem
 aut inanis cupido gloriæ, aut suus fu-
 ror, non DEI Spiritus agitet. In nostro,
 impetus esse diuinos, notarunt, non
 obscure, qui eum intentius observa-
 runt. Nec quidquam aggreditur ma-
 gnum, quin inuocato Numine, iam de
 exitu certus esse videatur. Itaque non
 tam quid passurus sit, quàm quò tēdat,
 cogitat. Annos suos in numero
 DEVM habere: eos, seu pauci illi, seu
 multi sint, DEO impendendos & pa-
 triæ. *Non est res magna, viuere. Omnes im-
 probi viuunt, omnia animalia viuunt. Ma-
 gna verò res est, benè viuere, honestè mori.*
 Itaque corporis custodes, ad dignita-
 tem potius, quàm ad tutelam adhibet:
 & nullum ferè cubiculo, nullum men-
 sa prohibet: ne eos quidem, quos su-
 spectos habere meritò possit. Andro-
 nicum Imperatorem historiæ narrant,
 tanta, tam constanti in DEVM fide
 fuisse,

fuisse, vt plerumque incustoditus ageret: sæpè etiã quos insidiari sibi comperit haberet, & in eades admitteret, & mensæ participes faceret. Dicebat enim, vt est apud Gregoram, Hominis vitam in manu DEI esse: quam vt retraxisset, aperiri continuo periculis omnibus fores. Certè hac hominum perfidiã, ni te DEVS seruet, frustra te obserues ipse: neque te tutum centuplex murus teneat. Animata omnia atque inanima, suis armis natura instruit: Nos solos, nudos expositosque iniuriis, destituit.

φύσις κέχαλε τάρους,
Οπλὰς δ' ἔδωκεν ἴπποισι. nosti cætera.

Et his hominibus, calliditatè dolosq; robur, opes, & externa illa omnia tribuit. At suis, quid dedit DEVS, quo tuti essent? Fidem:

Αὐτ' ἀπίστων ἀπιστῶν,
Αὐτ' ἐγγύων ἀπίπτων.
Νικᾷ δὲ καὶ σίδηρον,
Καὶ πῦρ.

*Per fidem enim illi, vicerunt Regna, operati Hebr. xi.
sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones,
obturauerunt ora leonum: Extinguerunt*

*impetum ignis, effugerunt aciem gladij, con-
ualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt
in bello, castra verterunt exterorū. &c. Mi-
rari itaque & reprehendere desinant
boni, inuictum Christianissimi Regis
animum: & ad illius nomen, horrere
discant impij.* ¶

Iam ingens hoc periculorum opti-
mi Regis æquor superasse me scriben-
do arbitrabar: cū retrospectiō, vix
me soluisse portu video. Nec pergere
animus est, cū mare turgidum, & i-
stos aquarum montes intueor. Tam
pertinacem plebeculæ furorem: tot
vndique turbantes ventos: & istos, ab
Hesperia, nimbos. Tot arces, oppida,
vrbes quas singillatim obsidere, oppu-
gnare necessum fuit, Rege ipso dispo-
nente omnia & componente. Tot cer-
tamina quæ inire Regem præsentem,
primumque necessum fuit.

Praelio, quo, cæso Egmondano, tur-
pem in fugam actus est Mæuius, pro-
currisse, & equū medios in hostes, re-
lictis longo post se interuallo suis, egis-
se, & in ipsum Egmondanum impe-
tum

tum fecisse, Regem, constat: & fugientes hostes, cum paucissimis ad multa miliaria persecutum, multa nocte reuertisse ad suos ita tinctum^o hostili sanguine, vt coopertum vulnerib^o omnes, pallentes iudicarent: nulla amissa sanguinis sui guttula: Regium, sublata voce, Psalmum cantantem, *Dominus Regnat: conturbantur populi, &c.* Altero *Psal. 99.* die, intētis in tot funera oculis, dixisse, *Ecce manus DOMINI: Ecce victrix fides.* Nec illum putes, dissimulato, aut cum alio communicato habitu, bellum ingredi. Conspici & dinosci vult ab omnibus: vt & ciues sciant, quē sequantur, & hostes quem fugiant.

Quid hīc tibi obsidione cinctam, & ad vltimum malorum, famem, adactam Urbium matrem referam? Quid virtute prouocatum, prudentiā fractum Parmēsem? & vnâ horâ, sine sanguine, recepta, quæ Poliorcetes ille, aliquot mensibus, multo suorum sanguine, vix ceperat? Quid summa vi, magno Regis ipsius vitæ discrimine, ad deditionem cōpulsam Carnutum?

Quid cæsa, ad Nouiodunum, præcipua aliquot Cõiurationis capita? & urbem, inspectante, nec se commouente Mænio, captam? Saltim, auertisset à sociorum calamitate oculos! Aduolauerat, vile illud mancipium, suis alienisque pariter vilis, cum exercitu ad quartum lapidem, vana vomens incendia: futurus Regiæ virtutis testis: simulque fortio-rem inimicum Regem, quàm se amicum, sociis probaturus. Simul aduenit, simul eũ familiaris inuasit morbus.

Quid tibi, vndique accitos, vndique in Regnum immissos, externos exercitus? & proditam Hispano patriam? Quid magno huic Leoni, oblatrantes caniculas, Lotharingum & Sabaudum commemorem? Quid cum fulmine suo, & bullis Sfondratam Papam? Quid cum exercitu Papali, Sfondratam ducem? Ominosum Pontificie dominationi nomen.

Meritò cum Dauide, aut cum ipso Magistro, exclamet Rex optimus. *Circum dederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me.*

Psal. 22.

Insignem

Insignem hîc, non læctam, non auditam ingratitude notam. *Pontifex*, cui auctoritas imperiumque à Francis, Francorum Regnum, clauibus, gladioq; impugnat. *Hispaniarum Rex*, † cuius olim maiores, Francorū, & Borbonij quidē Principis virtute, quod hodie tenent Regnū obtinuerunt, Regnum Francorum & ipsum Barboniæ familiæ caput, petit. *Lotharingus*, cui salus aliquando, dignitas sæpius a Francis contigit, Regnum Francorum, latrunculus inuadit. *Guifij*, quorum dignitas omnis à Borbonia affinitate cœpit, Regumque liberalitate immensum creuit, Regnum Francorum, scelerati, lacerant. *Sabaudus*, qui & ipse, Francica affinitate, Francorum Regum liberalitate, habet quidquid habet, particulam sibi de Regno, ingratus latro, poscit. *Qui reddit mala, pro bonis, non receDET malū de domo eius:* inquit Sapiens, *Prouer. 17.*

Alfonſus 2.
Rex Caſtellæ &c.

Petrus crudelis. Rex, interfect ⁹ à fratre: inuen- tus circumciſus.	Henricus nothus. a Petro Borbonio, & Bertrando du Gueſclin, iuſſu Regiſ Francorum, pulſo Petro, Rex conſtitutus.
---	--

Iohannes 1.

Henricus
3. Rex
Caſtellæ.

Ioa-
nes. 2.

Henricus
Rex.

Iſa-
bella.

Ferdinandus
Rex Arroga-
num.

Alfonſus,
Rex.

Ioannes
Rex.

==== Ferdinandus

Ioanna

Carolus V.
Imp.

Philippus
Rex Hispa-
niarum.

Sed Regis noſtri pericula laboresq;
enarrando, deſeſſus ſum: ita alius a-
lium

lium --- *velut vnda, superuenit vndam.*
Itaque, antequam me ferant in altum,
noui fluctus, vela conuerto: & ad id
quod primū proposui reuerto: Super-
raste Christianissimū Regem ærumnis
suis, ærumnas Herculis. Manus quidē,
cum feris non contulit: *quas consecrari,*
venatoris agrestisque est: nec inferorum
custodem tricipitem Cerberum, do-
muit: nec cœlum humeris sustentauit.
Sed cum istorum, quos dixi, Hispani,
Guifiorum, Lotharingi, Sabaudi, im-
mensa habēdi cupiditate, malo multi-
formi: cum illa, multorum capitū bel-
lua, furente plebe, congressus est: Tri-
faucis Pōtificis latratus, cōtempfit: nec
superstitioni, Tartareo monstro, cessit:
& cadens Francorum Regnum hacte-
nus retinuit.

Et me quidē inter tot Regis Christia-
nissimi infandos labores, iuuat audire
veras optimi Regis de hostium ore, vi-
veritatis expressas, laudes. Iuuat vide-
re sanctum & integrum Principis in-
nocentissimi animum, rectaque consi-
lia relecta. Iuuat intueri ad tantum lu-

men oculos aperiens Principes pios:
 & ad cōmune propulsandum pericu-
 lum, paulatim assurgentes. Paulatim:
 namque Hostium illum calorem non
 æquamus. Aduolant illi, & instant ar-
 dentes operi. Nostri, lēto adhuc acce-
 dunt pede: & summis digitis onus ran-
 gunt. Ita est humanum ingenium: ad
 mala, prompti & expediti currimus. V-
 bi quid boni conficiendum, cochleas
 vincim⁹ tarditudine. Sed, *dimidium fa-
 cti, qui cæpit*. Nec spero pios Principes,
 qua sunt prudentia, temerè reuocatu-
 ros, quod maturo nimis & necessario
 consilio cœperunt. Imò vt cœperunt,
 pergere necesse est. Nec sistere gra-
 dum nec reuocare, eo progressis, licet.

Quare autem, hætenus præ cæte-
 ris, Rex Christianissimus, tot & tanta
 negotia, sustineat vnus: quare onus pu-
 blicū, ferat solus: Quare tot eū pericu-
 lis, DEVS obiiciat: Quare solum illum
 Pōtifex, Hispanus, & cætera turba ty-
 rannorum, impetant: quæro abs te,
 Peucere sapientissime. Faciam tamen,
 quod apud magistros discipuli solent:
 expli-

explicabo sententiam meam. Tu, si
aberro, docebis, & reduces in viam.

Et primùm quidem illud, Quare
tot eum periculis DEVS offerat, tot
laboribus vrgeat, facile soluo. Herculis
illi labores, quos Poëtæ celebrant, ab
irata Iunone: hi à DEO propitio sunt.
Ita emēdat suos, ita exercet, ita probat,
ita ostentat. *O seruum illum beatum, cuius Tertull. de
emendationi DEVS instat, cui dignatur patientia.
irasci, quem admonendi dissimulatione non
decipit.* Dauidem puerum, Leo & vrsus
inualerunt: Adolescentem, Saulis in-
uidia pressit: Regem, decem tribus re-
pudiauerunt: Receptum, filius ipse
persequitur. Et vix alia, nos in cœlum
via, DEVS deducat. Plano adiri ex-
celsa, contra naturam est. *Patimur: non
est pœna, militia est.* Perrumpendum est
in cœlum: & vis facienda obstantibus.
Nescio quomodo, assurgere mihi, præ-
ceteris illis sapiētibus videtur Seneca:
& per illud obscurū naturæ velū, vidif-
se multa, quæ hodie pleriq;, in clarissi-
ma luce, non cernunt. Oratio ei præ-
terea aptata rebus, pressa, & virilis. Ita:
que

que eius & lectio me vehementer afficit, & verbis, quantum licet, lubenter vtor. *Putat, inquit, DEVM dicere: Quid habetis, quod de me queri possitis, vos, quibus recta placuerunt? Aliis bona falsa circumdedit, & animos inanes: Velut longo fallacis, somnio, lusi: Auro illos, argento, & ebore adornaui: Intus, boni nihil est. Isti, quos pro felicibus aspicitis, si, non qua occurrunt, sed qua latent videritis, miseri sunt, sordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. Non est ista solida, & sincera felicitas: crusta est, & quidem tenuis. Itaque dum illis licet stare, & ad arbitrium suum ostendi, nitent, & imponunt: cum aliquid inciderit, quod disturbet & detegat, tunc apparet quantum alta & vera fœditatis, alienus splendor absconderit. Vobis, dedi bona certa, mansura: quanto magis versauerit aliquis, & undique inspexerit, tanto videbit meliora, maiora [que permisi vobis: metuenda contemnere, cupienda fastidire.] Non fulgetis extrinsecus: bona vestra introrsus obuersa sunt. &c. Hæc autem ipsa bona, vt ostentet DEVS, & in apertum producat, committit cū hoc mundo,*

mundo, cum huiusmodi monstris, viros bonos. Vires, ipse suppeditat augetque, vt ferre, vt superare externos illos impetus valeant.

--- *defessa iubendo est*

Sana Iouis coniux: Ego sum indefessus agendo,

inquit apud Poëtam Hercules: cui, quam iniqua Iuno, tam æquus Iuppiter. Bonis viris, corrupta hæc natura rerum, Nouerca est: parens, DEVS. Impugnat illa, hic defendit: illa impellit, hic sustinet. *Dat lassõ virtutem: & his, Isai. 40. qui non sunt fortitudinem & robur multiplicat. Deficient pueri, & laborabunt: & iuuenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in DOMINO, mutabunt fortitudinem: assument pēnas, sicut Aquilæ: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient.* Et, qui stare tã fragiles putresq; possimus, ni nos DEVS teneat? Millies Regi Christianissimo genua succidissent; millies onus, desperabundus abiiecisset, nisi in cœlum intuenti, Spes cœlo delapsa, animos viresque addidisset. Filius terræ Antæus, robur à ma-

tre terra, accipiebat, quoties eam contigerat. Quanto certius è cœlo, DEI filij, nouum inuictumque accipient robur? Et si quando, labascere videntur, atque deficere viribus (quod fit, DEO permittente: ne sortis suæ oblitum, nimium efferantur) voluntatem suam, Diuinæ voluntati volentes submittūt: In Regno natos, se cogitant, in quo, *Seruire DEO, regnare sit. Interim solatium illis est, pro honesto duratolerare: & ad causam à patiētia respiciunt.* Et, si ita DEO visum fuerit, iuuabit etiam, pro salute publica occumbere: & effuso sanguine suo, aliis, qui desides spectant, sanguinem suffundere. Non est igitur quod miremur, si ita Regem nostrum DEVS habet, vt discipulum, præceptor; vt veram progeniem suam, seuerus pater. In æternum virtutis exemplar, eum educat: sibi eum educat & præparat.

Alterum nodum, eadem manu soluo. DEO carus est: DEI membrum est. Hostem ei esse Satanam Mūdumque necesse est: & Satanæ Mundique membra

membra. Altum est hoc odium, & in-
 ueteratum. *Inimicitias ponam inter te &*
mulierem, inquit DEVS: *inter semen* Iob. 15.
tuum, & semen illius. Si de mundo fuissetis,
 inquit DOMINVS, *Mundus, quod suum*
esset diligeret: Quia verò de Mundo non
estis, sed ego elegi vos de mundo: propterea
odit vos Mundus. Simul vt audiuit Sa-
 ran, de ore DEI: *Numquid considerasti*
seruum meum Iob? &c. Inuidia & odio
 accensus, potestatem sibi in illum pe-
 tit. Vt data est, quid non ille commo-
 uet? Sabæos, Chaldæos, aërem tempe-
 statesque, quidquid morborum est, v-
 xorem ipsam & amicos, in illum DEI
 Athletam concitat: qui opes auferant,
 liberos opprimant, corpus torqueant,
 animam dolore faucium excrucient.
 Fert ista Iob patiēter, tamquam impo-
 sita à DEO. *Bonum*, inquit à DEO *acci-*
piemus: & mala non accipiemus? Sed iu-
 uat tandem victum, patientiâ videre
 Satanam: & hominem nudum, iner-
 mem, destitutum, videre de huius
 Mundi Principe, triumphantem.

Ad odium Satanæ inflammandum,

vnum sufficit, Pium esse. Sed in quof-
 dam vehementius exardescit, quos di-
 uinitus excitatos iudicat: quos diuini-
 tus agi regiq; videt. Ab his, sibi Regno-
 que suo metuit. Quidquid, veterator,
 callet, in hos explicat: vim omnē suam
 virēsq; in hos effundit: & mouet tur-
 bātque omnia, vt eos opprimat, mo-
 rāq; , si possit, diuinis consiliis adferat.
 DE O, verò, sua constant tempora: quæ
 accelerare, aut proferre nemo possit.
 Vt natum Regem vidit, sibi suisq; sen-
 sit impendere ab eo periculum. Eum
 itaque, bellorum ciuiliū, veluti pro-
 cellis obruere tentauit: Sed *αιωνος βασιλευς*
δυναμις τοι ουδεμις οβσιν. In aulam miris arti-
 bus induxit: Sed mutare aut retinere
 eum, neq; Circes pocula, nec Sirenum
 cantus valuerunt. Veneficos sicariōsq;
 immisit: Sed his, aut animus, aut suc-
 cessus defuit. Calumnias de eo impu-
 dentissimas sparsit: Sed has Regis no-
 stri splendor discussit. Totum denique
 in eum, armauit Mundum. Guisios pri-
 mū, qui rem Gallicam turbarent, in-
 pulit: Sabaudum deinde, & Lotha-
 ringum,

ringum, qui Regnum carperent, exci-
tauit: Tandem Hispanum, Regum po-
tentissimum, palàm in scenam produ-
xit: qui & aurum Indiâ, & militē Ger-
maniâ, Italiâ, Hispaniâ, Heluetiâ, Bel-
gicâ suppeditaret Coniuratis, & Con-
iurationis se caput profiteretur. Ponti-
ficem penè præterieram: à quo fulmen
olim in Regem vibratum: & nuper mi-
naces editæ litteræ, quæ & Ecclesiasti-
cos, & Principes Proceresq;, Regis ob-
edientiâ reuocant: & thesaurorum D.
Petri apertæ cataractæ: & exercitus,
Duce nepote, immissus. Sed quæ pium
Regem tuentur, excelsa sunt, inexpu-
gnabilia, nullis aut armis, aut dolis per-
uia. Satanæ, vt marinis fluctibus, sui
limites constituti, quos superare illi
nefas.

Et, Illi quidem, vident solius Regis
huius virtutem obstare improbis con-
siliis suis: eo sublato, inundaturos se ty-
rannide sua, Christianum orbem im-
punè. Hic vero, Pontifex, eadem qua
Satan calliditate, sibi Regnòq; suo me-
tuit. DE O sacrum Regem, per dundæ

Babyloni natum metuit. Certè Ecclesiæ restitutionem, & Romanæ curiæ reformationem, è Francorum Regibus vni deberi, & vates olim cecinerunt, & superiores aliquot Reges intellexerunt.

propheta Episcopi Portuësis ad Paulum 2. PP. de Francorum Regno, vaticinium extat, in Iacobi Papiensis ad Fr. Spinulam epistola. *Surget, inquit, nobis non expectantibus, aliquando Regnum illud in nos, ferre non valēs inutile ministerium nostrum. & grande aliquod negotium sedi tue exhibebit.* Brigitta, Regij Suecorū sanguinis virgo, ab ipsis Pontificibus in beatarum virginum relata numerum, inter alia, quæ Romanæ sedi comminatur, *Potens est, inquit, DEVS suscitare & Francos aduersus Ecclesiam, &c.* Vt idē qui extulerunt, deiiciant. Quod affine est iis, quæ nobis in Apocalypsi Spiritus sanctus aperit: Nempe, eos qui potestatem suam Bestiæ tradiderant, eandem desolatam facturos, & igni crematuros. Exstant alia clavis verbis expressa, & hunc ipsum Regem indicantia vaticinia,

ticia, quæ ad manum non sunt. Carolum VIII Regem, Sauonarola, vir sanctus, missum à DEO publicè prædicabat, ad castigandos Italiae tyrannos, & Ecclesiae statum reformandû. Cùm autè exercitum in Italiam Rex admirabili successu, perduxisset: idq; ipsum, ad quod vocatus erat, neglexisset, eodem prædicete Sauonarola, iusto DEI iudicio punitus est. Regnum ab eo accepit Ludouicus XII. quem populi patrem meritò ferunt: & cum Regno, perdunda Babylonis animum. Quod eius testantur numismata aurea, cum hac inscriptione. LVD. XII. D. G. REX FRANC. DVX MEDIOL. & alterâ parte, PER DAM BABYLONEM. Sed datum hoc illis à DEO non est: vt nec Dauidi ædificare domum DOMINO. At Dauidi datû, hostes Ecclesiae DEI, armis persequi & assequi, & factas populo DEI iniurias vlcisci. Insigne est quod Sauonarola dixisse Cominæus scribit: Vi & armis Ecclesiasticum statum, ad emendationem perducendum. De quo, hoc loco, non disputo. Mihi

nunc, sperare satis est, vt olim Scipiones Carthagini, ita hodie Borbonios Babyloni futuros fatales. Regem certè nostrum

— *maioribus ire per altum*

Auspiciis, manifesta fides. —

Et fidem mihi firmāt, ardens eius pietas virtusque: admiranda, contra tot coniuratos hostes, conseruatio: & ad summum tandem fastigium, omnem humanam rationem exsuperans euectio.

Iam mihi videor, Peucere virorum optime, ad id quod quærebam secundo loco, respondisse: Tuum, super his, iudicium esto: meum, ego suspendo.

Attigi suprā litteras editas esse à Sfondrata PP. ad Ecclesiasticos, & Principes, proceresque Francorum Regni, minaces, quibus eos à Regis obedientia reuocare tentat, & ad perfidiam conatur adducere. Ad eas, ferente hoc æstu, notabo pauca. Nā singula excutere nō libet: & frustra sit, post tot excellentes doctrinā viros, qui hoc argumentum præceperunt.

Et

Et videamus primùm, vt titulus ad totius orationis contextum aptus sit. Gregorium se dicit *seruum seruorum*. Latet sub hoc humilitatis pallio, fastus ingens: qui sese tota oratione prodit. Nil enim nisi arma tonat; & arma non solum spiritualia, & temporalia, sed etiam militaria. Mandat: præcipit: minatur: spoliat: potestatis plenitudinem iactat; & loco paternæ benignitatis, seueri iudicis personã induit. Et tãdem: *Nulli, inquit, omnino hominum liceat hãc paginam nostræ requisitionis, monitionis, p̄fixionis, assignationis, declarationis, mādatorum, decretorum, & voluntatis infringere, vel ei temerario ausu contraire.* &c. Vides vt de seruo, & seruo seruorum, rep̄te existat dominus Dominantium? Quis hanc in seruo audaciã ferat? Aut, si seruus non est, quid nos inani ludificatur nomine? Seruus apud Iuriconsultos nec voluntatem habet, nec ius habet. Vnde huic seruorum seruo, potestas? & mandandi atque decernendi ius?

Incipit: *Beatissimi Apostolorum Prin-*

Mat. 18. *Et 20.* *Galat.* *capis, Petri cathedra, super quam DOMI-*
NVS ac redemptor noster IESVS CHRIS-
TVS, suam adificauit ecclesiam &c. De
Principatu inter Apostolos, magister ipse
CHRISTVS, sententiam tulit. Nec
Petrum Principem, Paulus Gentium
Apostolus agnouit. Ecclesiam vero
super cathedram Petri ædificatā, non
nouimus: & falsò CHRISTVM ar-
chitectum laudet Sfondrata.

Inde successionem Petri, & pastoralem
curam, & Apostolicum munus iactat. Re-
spondeo, quod olim Nicephorus Gre-
goras. Si se, inquit, Petri cathedra succes-
sores & heredes dicunt, & hoc in nos vi-
brant, tamquam nubes, fulmen: atque inde
iudicant nos eorum quæ ipsis videntur mi-
nistros esse debere: hoc vero minimè curan-
dum est. Eo enim magis odio & auersatione
digni sunt; quod se non, ut sedis dignitatem
decebat, gesserunt. Non enim quæcunque
vellent, docere Clementem & alios successo-
res iussit Petrus: sed ea ligare, quæ liganda
essent, & soluere soluenda. Hi vero præteritis
is quæ omnibus sacris Conciliis constituta
& decreta sunt, ea obtrudunt quæ solis ipsis
placent,

placent, &c. Iam vero videamus ut Apostolicis vestigiis infistat. *Nemo gloriatur in hominibus:* inquit Apostol⁹. Sfondrata Apostolicus, in Petro gloriatur: quē illo ipso loco nominatim expressum voluit Apostolus. 1. Cor. 3.

Admone illos, inquit Apostolus, *Principibus & potestatibus subditos esse.* Sfondrata: *Auctoritate Apostolica precipiendo mandamus, illico, omni & quacung, postposita mora, exceptione, aut excusatione, intra terminum xv. dierum &c. ab eodem Henrico, ac ab eius sequacibus & fautoribus omnino recedant, illumque & illos prorsus deserant & derelinquant.* Apostoli, Caligulis & Neronibus subditi ipsi fuerūt, & subditos suos esse voluerunt. Sfondrata suos à Principis Christiani, cuius fidem, integritatem, clementiam consensus hominum predicat, obedientiā, quam primū iubet recedere.

Arma militie nostrae non carnalia sunt, 1. Cor. 10. inquit Apostolus. Sfondrata: *Nos certe quaecumque poterimus, non solum spiritualia & temporalia, sed etiam militaria auxilia periclitanti Religioni Catholice, ac*

Regno subministrare non omittemus. Ar-
ma, non quæ licet, sed quæ potest, de-
promit. Quando nobis clauēs Petri nihil
profunt: age rubiginosum Pauli gladium di-
stringamus. Verba sunt prædecessoris
eius Iulij in Ludouicum, de quo ante
memini, XII. Religio armis, neque
propagatur, neque defenditur. Seruum
 2. Tim. 2. *DOMINI non oportet litigare: sed man-*
suetum esse ad omnes, docibilem, patientem:
Cum modestia corripientem eos qui resistūt
veritati. Litigare non oportet: quanto
min⁹ pugnare? Cum modestia corripe-
re: nō armis inuadere, & vim adhibere.
Mahometicum hoc est: non Christia-
nū. D. Bernardus: Profectō, inquit, stabi-
mus & pugnabimus vsq; ad mortē, pro ma-
tre nostra, armis, quibus licet, non scutis &
gladiis, sed precibus fletibusq; ad DEVM.
Et Romanos Episcopos legimus, tum
cū pietate & innocentia ante omnes
erāt, Barbaros hostes, vrbis mœnibus,
non manu militari, sed ieiuniis, oratio-
nib⁹, humilitate atq; submissione pro-
hibuisse. Et Petrum ipsum, CHRISTVS
iubet gladium in vaginam recondere.

Principes Gentium, inquit SALVA- *Matt. 20.*
 TOR noster, *dominantur iis: & qui maio-*
res sunt, potestatem exercent in eos. Non ita
erit, inter vos, &c. Sfondrata: *Districtè*
præcipiendo mandamus: &c. Pœnas ad-
 dit *si quis infregerit, & contraiuerit: ad-*
 dit & *militarem manum quæ vim fa-*
 ciat. Ut dubitare nemo possit, vnum
 eum esse, & quidem præcipuum de il-
 lis Gentium Principibus. *Seueri etiam*
Iudicis personam induit. Apostolos iu-
 dicaturos quidem tribus Israël Chri-
 stus testatur: sed, *cùm sederit Filius homi-* *Matt. 19.*
nis in sede Maiestatis suæ: Non in hoc
 mundo, neque huius mundi armis.

Aurum & argentum non est mihi, in- *Act. 3.*
 quit Petrus. Sfondrata, Petri successor,
 postquam arce Sant Angeli multa au-
 reorum millia a prædecessore suo Si-
 xto v. cumulata, promptit: *mittere pro-*
pediem istuc decreuimus, inquit, militares
copias Helueticæ nationis, unâ cum equitatu
non modico, quibus præficere in animo ha-
bemus vnum ex consanguineis nostris inti-
mis &c. Hic paternus ille est animus,
 hic spiritus lenitatis & mansuetudinis,

*Mota de Geyh
 th. fawo*

hæc amoris & caritatis abundantia, quam Sfondrata prædicat: quæ Reges Regibus, ciues ciuibus, fratres fratribus committit: quæ promiscuis cædibus atque incendiis complet omnia: quæ denique vastitatem inducat orbi Christiano. Nempe is Sfondratam habet Spiritus, qui Petrum, cùm ad eum

Matt. 16.

DOMINVS diceret: Vade post me Satana: Scandalum es mihi: quia non sapis ea quæ DEI sunt, sed ea quæ hominum. Qui

Luc. 9.

discipulos, cùm zelo prepostero interrogarent, Vis dicamus, ut ignis descendat de cælo, & consumat illos? Quibus CHRISTVS: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. Nisi quòd in his, moderatior: qui inconsulto DOMINO, vim facere noluerunt.

Multa in litteris ridicula prætereo: Quæ ut spero, alij notarunt. Hoc præterire non possum. *Cæterum, inquit, si paullo altius presentium arumnarum radicem querere velimus, utiq; inueniemus, non multo ante tempore, Francia Reges, diu variis bellis impliciti, dominandi causa, sedera cum*

*ra cum infidelibus, & amicitiam cum hereticis contraxerunt, eorumque auxilia accieverunt, hac potissimum de causa, quamquam alia non defuerint, DEI iram in se posterisque suos, & subiectos populos prouocasse. Diuinam iram peccatis nostris promeritos nos esse non diffiteor: imò profiteor. Et inter ea primum maximūque pono, quòd Episcopos Romanos maiores nostri extulerunt, & in templo DEI, collocarunt: quòd Idololum panis adorarunt. Et peccatorum nostrorum numerus non est. Sed immensam, infinitam, inexhaustam DEI misericordiam imploramus: Et Diuinæ eius bonitati gratias agimus, quod castigare nos, non perdere vult. *Iudicium à Domo DEI I. Pet. 4. incipit.* Et nos vox illa Prophetæ consolatur: *Ecce in ciuitate in qua inuocatum est nomen meum, ego incipio affligere: Et vos quasi innocentes & immunes eritis? Non eritis immunes, &c.* Etenim *calix in Psal. 75. manu DOMINI vini meri plenus: & inclinauit ex hoc in hoc: verumtamen sax eius non est exinanita: biberit omnes impij terra.* Venio ad Sfondratam. Franci-*

scum primum Regem adlatrat Canis:
 & duo obiicit crimina. Fœdus cū Tur-
 cis: & amicitiam cum Principibus Im-
 perij. Audis, prudentissime Peucere,
 vt hic perditionis filius, eodem loco fa-
 cti Imperij Christianos Principes ha-
 beat, quo hostes Imperij, hostes Chri-
 stiani nominis Turcos? Et de hoc qui-
 dem, viderint potentissimi ipsi Princi-
 pes. Ad crimina respōdeo. Fœdus cū
 Turcis non excuso: & velim non factū.
 Anno 1483. venit ab Imperatore Tur-
 corum, ad Ludouicum XI Regem, le-
 gatio, multa ferens & offerens: vnum
 petens, vt, captum ab equitibus Rho-
 diis fratrem Gemem, probè asservan-
 dum Rex curaret. Rex nec audire, nec
 admittere legationem voluit. Regum
 & Principum nostrorum in Saracenos,
 Turcos, Ægyptios, Mauros crebras &
 fortissimas expeditiones non commemo-
 ro. Nec natio alia sit, quę tot nume-
 rare pro fide (vt tum erat opinio) susce-
 pta bella possit. Nota ista tibi, harū lit-
 terarum, vt ita dicā, parenti. Sed post-
 quam Pontificum artibus, (quibus so-
 litum

litum illis, ad dominationē suam propagandam firmandamq; Christianum orbem lacerare) & aliorum cupiditate improba, coniuratione in Regnū Francorum sæpius facta, in summum periculum res est adducta Gallica, ad necessariam defensionem, aduocati ad auxilium Turci. Non, quod impudenter Papa effutit, dominandi causa: sed ad coercendam aliorum exundantem imperandi libidinem, & tuendos Regni fines. Et saluti aliquoties Rei Christianæ fœdus hoc fuit: pace, Regū nostrorum intercessione, Hungarię data: Damno, numquam fuit. Hic verò, iudicent cordati omnes: Quis damnandus, quis excusandus potius, qui actam in se ipsam Christianam Remp. hostibus fidei Christianæ, nudam exponit, vt turbatis rebus, dicere liceat, *Ego Papa sum & Caesar*: an, qui petitus vndiq; seruandi sui causa, Turcū, salua re Christiana, de auxilio appellat. Habeo & alia quæ Papæ referam. Reuocatos sæpius, & prohibitos sacra expeditione Imperatores: proditū infidelibus, mis-

sa ad viuum efficta imagine, Imperato-
rem: aliáq; , tractata aliis. Vnum Ale-
xandri VI. PP. insigne facinus explica-
bo. Imperatorem Turcorum Baiaze-
tem, multa offerentem munera, vt di-
ligenti custodia Gemez frater asserva-
retur, ne forte liberatus, ré Turcicam
turbaret, Ludouicus XI. repulit. At
Papa, ab eodem eadem de causa, qua-
draginta millia aureorum annua, non
repudiauit. Idem eundem Gemem,
quem Carolo VIII, Regi, Turcicum
bellum, deuictâ Italiâ & reformatâ Ec-
clesiâ, animo agitanti, coactus tradide-
rat, lento veneno extinxit: inductus,
vt quidem tradiderunt, ingentibus à
Baiazete promissis, qui inter alia due-
ta millia aureorû, sceleris premium, ve-
nifico pōtifici pollicebatur. Vt Guic-
ciardinus, indignatus priuatû se à Ca-
rolo Rege, annuis illis XL. aureorum
millibus: aut Caroli gloriæ inuidens,
& prosperos eius contra infideles suc-
cessus, à quibus reformationem Eccle-
siæ ten taturus videbatur, reformidans.
Et missum ab eodem Papa, Constanti-
nopolim

*Lib. 2. hi-
stor.*

nopolim hominem certum, qui Turcicum Imperatorem de Caroli consiliis redderet certiore, Itali ipsi memoriae prodiderunt. Hunc verò Sfondratam, scire velim quare non thesauros suos & militares copias in Turcos vertat. Nempe, Christianum sanguinem fitit. Quare non Hispaniarum Regem pacem à Turcis quotidie coëmentem, vt Christianos infestare liberius possit, in Turcos à Christianis, litteris monitorialibus conuertat. Nempe ambo, ad perdendum Christianum nomē, cum Turcis colludunt.

De illa, quam obiicit, cum Hæreticis, quos vocat, amicitia, non est quod multa dicam. Ego eam, & Regibus nostris ornamento fuisse, scio: & futuram Papæ exitiosam spero. Nec tu ignoras, Peucere, cum nonnullo Imperij & Principum bono fuisse. Sed videant Principes vestri, an Sfondratæ ferenda sit audacia: qui eos & hæreticos proscribit, & pro Turcis habet. Memini, CL. Peucere, cum hæc & Pontificis audacia, & tyrannorum improbitas opera

leui opprimi potuisset. Crescit illa in dies: nec nostris crescit animus. Et reprimi etiã hodie facilè possit, si lubeat. Quod si spectant diutius, vereor vt magno labore consequantur, quod hodie *Cassiod.* assequi paruo possunt. *Quæ nunc virgulta sunt, erunt, si negligantur & roborata. Ista quæ modo facili auulsione dirimuntur, postea vix securibus icta succumbent.*

Sed litteras vnas, Pontifex inscribit Regni Francorum Episcopis: alteras, eiusdem Regni Principibus, Ducibus, Comitibus, &c. Publici iuris charta est, si nemini nocet. Sed alienum seruum, filium, subditum per litteras corrumpere nemini licet. Et Gallia quidem Episcopos, liberos iugo Romano semper fuisse, & historia & acta publica testantur, quæ aliis collecta, in manibus *Aim. lib. 5. cap. 14.* Ludouicum Pium Gregorius IIII PP. tam Imperatorem, quàm Episcopos, vt ferebatur, excommunicaturus: Episcoporum sententia fuit: *Nullò modo se velle eius voluntati succumbere: sed si excommunicaturus veniret, excommunicatus*

*tus abiret: cum aliter se habeat, antiquo-
rum auctoritas Canonū. Galliaē episcopo-
rum ad Anastasium PP. epistola, inter
alia hoc habet, contra ipsum Papam &
Italiaē Episcopos: Quod si caeteriū suum
adhuc aduersus nostros mouere disponunt,
Gallicam in se seueritatem sentient, quam
sine causa pronocant. Non enim putandus est
ille medicus sani capitis esse, qui antea vult
agrotos inflammare & ferro secare, quam
qualitates agritudinis cognoscere, &c. Ex-
stant & Hincmari Rhemensis episcopi
ad Hadrianum PP. & alios, super liber-
tate Gallica, masculi roboris litteræ. Et
Arnulphi Aurelianensis Episcopi, ha-
bita in synodo Rhemensis, grauiissima in
Papam oratio, edita est: in qua scitum
hoc: A Romano Pontifice, responsa petere,
marmora consulere est. In eadem synodo,
scriptæ ad Iohannem Papam ab episco-
pis litteræ, Papam volunt præcipuum
quid & excellēs præstare, vt sciamus, in-
quiunt, & intelligamus, cur inter ceteros
Apostolatum vestrum præferre debeamus.
Sed sufficiat nobis Christianis CHRIS-
STI sententia: Vnus est magister vester:*

omnes autem vos, fratres estis.

Principes verò, & quicquid est toto Regno, quod vocant, sæculare, id liberum omnino esse à Papa, & Regi soli subiectum, fatentur ipsorum etiam Paparum rescripta. Et eo nomine, fulmè à Papa in Iohannam Reginam Nauarræ anno 1563 coniectum, Regis Caroli IX. & Senatus sententia vanum existit. Et Parisiensis senatus, anno 1580, litteras PP. Gregorij XIII. quibus in genere Lutheranos, Calvinistas, aliòsque communionem sacra prohibet, publicari in Regno aut haberi ab episcopis vetuit.

His autem ad Episcopos, & Principes proceresque nostros Papalibus litteris propositum est, Regem Regno & Hispani mancipium, renunciare: & conscientias inde sub iugum mittere. Regna Regesque à DEO esse constat. In ea qui ius sibi arrogāt, DEI iura violant. Et Pontificibus vnde summa illa auctoritas, video esse abste, Peucere doctissime, in opere de Diuinationum
 gene-

generibus, explicatum diuinitus. Et tractarunt hoc argumentum diligenter, Guicciardinus & Marchiauellus, Itali. Ea auctoritas, quantos excitarit in Imperio Regnisque Christianis furores, quantum sanguinis effuderit, clamant historiæ: quas & tu in promptu habes, & alij, in vnum à plerisque composiras, alibi legent. Ego quædam, non obuia omnibus, vt se sub stylum dabūt, huic chartæ committam.

In Caroli Calui ad PP. Hadrianum epistola, hæc verba lego. *Reges Francorum, ex Regio sanguine nati, non Episcoporum Vicedomini, sed terra Domini hæcenus fuimus computati. Et vt Leo ac Romana synodus scripsit, Reges & Imperatores, quos terris diuina potentia præcepit præesse, vni distinguendorum negotiorum, Episcopis sanctis iuxta diuina cõstituta permiserunt: non autem Episcoporum villici extiterunt. Et sanctus Augustinus dicit, Per iurâ Regum possidentur possessiones: non autem per Episcopale Imperium, &c. Et si reuolueritis regesta decessorum vestrorum, talia mandata, sicut habentur in litteris ex nomine*

vestro, nobis directis, decessores nostros, à decessoribus vestris accepisse nullatenus inuenietis, &c. Postquam multis ostendit, Reges, iure omni, gentibus dominari, addit: *Quis igitur hanc inuersam legem infernus euomuit? Quis tartarus de suis abditis & tenebrosis cuniculis eructauit? Vides vnde Pontificum auctoritatem ducat.*

Hincmarū, de quo antea dixi, Rhemorum Episcopum, Hadrianus Papa, Caroli Calui Regis sui communionem & consortio abstinere iussit: Rescribit prolixa oratione Hincmarus. Numquam huiusmodi præceptionem ab illa sede vlli decessorum suorum missam fuisse. *Nec etiam ab hereticorum vel schismaticorum, siue tyrannicorum Imperatorum ac Regum, quales fuerunt Constantinus Arrianus, ac Apostata Iulianus, & Maximus Tyrannus, præsentia & salutatione siue colloctione, sedis Apostolica Pontifices, vel alij magnæ auctoritatis & sanctitatis Episcopi, cum locus & oratio ac causa exegit, se subtraxisse leguntur, &c.* Et dicunt, *seculari scripturâ dicere, quia omne Regnum seculi*

seculi huius, bellis queritur, victoriis propagatur: & non Apostolici, vel Episcoporum excommunicationibus obtinetur. Et cum potestatem à CHRISTO, sancto Petro primo Apostolorum, & in eo, suis successoribus datam, sed & Apostolis & in eis, episcopis, Potificium ligandi & soluendi collatum illis insinuare volumus, Respondent: Et vos ergo solis orationibus vestris, Regnum contra Nortmannos & alios impetentes defendite: & nostram defensionem nolite querere: Et, si vultis ad defensionem habere nostrum auxilium, sicut volumus de vestris orationibus habere adiutorium, nolite querere nostrum dispendium: & petite Dominum Apostolicum, ut quia Rex & Episcopus simul esse non potest; & sui antecessores Ecclesiasticum ordinem, quod suum est, & non Remp. quod Regum est, disposuerunt, non precipiat nobis habere Regem, qui nos in sic longinquis partibus adiuuare non possit, contra subitaneos & frequentes Paganorum impetus: & NOS FRANCOS NON IUBEAT SERVIRE, CUI NOLVMVS SERVIRE: quia istud iugum sui antecessores, nostris antecessoribus non imposuerunt: & nos illud

portare non possumus. qui scriptum esse in sanctis libris audiimus, Vt pro libertate & hereditate nostra, vsque ad mortem certare debeamus, &c. Hic, Carolū Caluum, sub excommunicationis pœna, Hadrianus PP. Regno Lotharij fratris, quod filio Ludouico deberi contendebat, arce-re conabatur: Episcopis & subditis cōtra nitentibus.

Solum DEVM, summi Reges Principesque agnoscunt, potestatis suæ & dignitatis auctorem. Et populi Rom. acclamatio CAROLO AVG. A DEO coronato, Magno & Pacifico Imp. Pontificis, etsi præsentis & coronā capiti Regis imponentis, nō meminit. Ipsi verò pontifices, quod ius habent, (iure an iniuriā habeant non disputo) hoc Imperatoribus & Regibus coguntur acceptum ferre. Hinc illæ, seu fictæ seu veræ, Constantini, Pipini, Caroli, Ludouici donationes. Et de Pipino quidem, clamat Lapis Rauennas: PIPINVS PIVS PRIMVS AMPLIFICANDÆ ECCLESIAE VIAM APERVIT, ET EXARCHATVM RAVENNATEM, &c.

No-

Notum est, quid Attabalipa, earum
 terrarū, quas Hispanorum auaritia aperuit,
 crudelitas exhausit, Rex potētissimus, Mo-
 nacho respōderit, Pontificis donatio-
 nem inculcanti. Suaue vero in primis,
 & nuda illa simplicitate dignum, quod
 Pōtifici olim nescio quid turbādi Val-
 demarus Rex Daniæ rescripsit. *No-
 tum tibi facimus, Vitam nos habere a DEO,
 Nobilitatem a Parentibus, Regnum a sub-
 ditis, fidem ab Ecclesia Romana quam, si no-
 bis inuides, remittimus per presentes.*
 Certè Regnum suum Rex Frācorum,
 DEI gratia, habet a Maioribus: Fidem
 à DEO, cui soli & administrati Regni &
 fidei suæ rationem debet. Risi nuper *Hieron.
 Fran. lib.*
 cum legerem Catholicū Regem Phi- *3. Vnionis*
 lippum, Rom. Ecclesiæ delicias, & mo- *Lusit. &*
 rigerum filium, anno 1579, repudia- *Castella.*
 se Gregorium XIII. Papam, qui se de
 Regno Lusitanix iudicem offerebat:
*Non adiungebat lubens, inquit Histori-
 cus, ad exempla vetera, hoc nouum, agno-
 scendi sedem Apostolicam, iudicem Regno-
 rum.* Et ipsum Rudolfum Imp. cum
 primū electus esset, audio, Gregorio

XIII, per legatos reuerentiam pollicitum; Ecclesiæ obedientiam: Ipse vero Pontifici quam sibi ipsi deberi contendebat, obedientiam negasse.

Memorable est quod Matthæus Paris, Monachus & historicus Anglus, refert, à Consilio Francorum responsum Gregorio IX Pontifici, qui excommunicato Friderico II. Imperat. Imperij dignitatem trāstulerat in Robertum, Comitem Artesiæ, fratrem Ludouici Regis, eius qui inter Diuos re-latus, originem dedit BORBONIORVM familiæ. Inquit enim: *Inito consilio, circumspecta Francorum prudentia respondit: Quo spiritu, vel ausu temerario, Papa tantum Principem, quo non est maior, imò nec par inter Christianos, non conuictum vel confessum, de obiectis sibi criminibus, exheredauit, & ab apice Imperiali præcipit aut? Qui si meritis suis exigentibus deponendus esset, non nisi per generale Concilium cassandus iudicaretur. De transgressionibus suis, non est hostibus suis fides habenda, quorum Papa dignoscitur esse capitalis. Nobis adhuc insons, imò bonus fuit vicinus: nec quid si-*
nistri,

nistri de eo vidimus in fidelitate seculari,
 vel fide Catholica. Scimus autem quod DO-
 MINO nostro IESV CHRISTO, fide-
 liter militavit, marinis & bellicis se pericu-
 lis confidenter opponens. Tantum Religio-
 nis in Papa non inuenimus. Imò qui, cum
 debuit promouisse & DEO militantem pro-
 texisse, eum conatus est absentem confunde-
 re & nequiter precipitare. Nolumus nos-
 met ipsos in tanta pericula precipitare, ut
 ipsum Fridericum tam potentem impugne-
 mus, quem tot Regna contra nos iuuabunt:
 & causa iusta prestabit adminiculum. Quid
 ad Romanos de prodiga sanguinis nostri ef-
 fusione, dummodo ira sua satis fecerimus? Si
 eum per nos & alios deuicerit, omnes Prin-
 cipes mundi conculcabit, sumens cornua ia-
 ctantiae & superbiam, quoniam ipsum Fri-
 dericum magnū Imperatorem protriuerit.
 Sed ne in vacuum papale mandatum videa-
 mur suscepisse: (licet magis constet, hoc ob o-
 dium Imperatoris, quam nostri dilectionem
 ab Ecclesia Rom. deriuasse) mittemus nun-
 cios prudētes ex nobis ad Imperatorem, qui,
 quomodo de fide Catholica sentiat, diligēter
 inquirat, nos super hoc certificaturos. Et, si

nihil, nisi sanum, inuenerint, cur infestandus est? Missi ad Imperatorem legati, postquam Orthodoxum cognouerunt: Nolite inquit, DEVS, ut umquam ascendat in cor nostrum, ut aliquem Christianum, siue manifesta causa impugnemus. Nec nos pulsat Ambitio. Credimus enim Dominum Regem Gallia, quem linea Regni sanguinis, prouexit ad scepra Francorum regenda, excellentiorem esse aliquo Imperatore, quem sola electio prouehit voluntaria. Sufficit Domino Comiti Roberto, fratrem esse tanti Regis. Hæc Monachus Anglus refert: digna, quæ Christiani Imperatores, Reges, Principes meminerint & sequantur. Multa habet Monachi illius historia, Papalis audaciæ exempla: nonnullos etiam Principum pro iusta libertate certantium conatus: quæ, ad alia, colligent ij, quibus respondere Papalibus litteris propositum est.

Ego, præstârissime Peucere, ita sentio: Reges, si boni sint, magna animi deuotione colendos: si mali, ferendos. Placet Yuonis Carnutensis Episcopi sententia: Reges, si aliquando potestate sibi concessa

*concessa abutuntur, non sunt a nobis graui-
ter exasperandi: sed ubi sacerdotum ad-
monitionibus non acquieuerunt, diuino iu-
dicio sunt reseruandi. Placet & illa apud
Tacitum sententia: Quomodo sterilita-
tem, aut nimios imbres, & cetera naturæ
mala, ita vitia Dominantium toleranda.
In manu DOMINI potestas terra: & v- Syr. 10:
tilem rectorem suscitabit super eam, in tem-
pore. Is itaque nobis exorandus: hic,
interim ferendus.*

Nobis verò, vt ad nostra reuertar,
summa DEI benignitate, Rex datus
est, quem & constans pietas, venera-
bilem omnibus; & inuicta virtus, terri-
bilem hostibus; & certa clementia a-
mabilem cunctis reddit. Quem nemo
impugnet, nisi qui à Satana sit: à primo
rebellionis & cædium auctore, Satana.
Quem non Sfondrata, non Satan ipse
Mundusque expugnent. In adiutorio
Altissimi habitat: in protectione DEI
cæli commoratur.

Habes, Peucere Clarissime, epi-
stolam variam & miscellam: in quam
congressi promiscuè, quæ mihi vene-

runt in mentem, uti venerunt, sine furore & arte. Eam voto finio.

DEVS Optime Maxime, Imperiorum auctor & statorque DEVS; DEVS, qui das salutem Regibus; qui superbos sede deturbas; qui Rectorem hunc nobis benigno dedisti, propitius servasti: Publica te voce obtestor atque precor, Custodi porro, serua, protege Seruum tuum: praecinge eum fortitudine: doce manus eius ad praeliū. Expugna impugnantes eum: Dies eius, diebus cumula. Mirifica miserationes tuas, Tu, qui saluos facis sperantes in te. Da robur populo tuo, & benedic ei. Exsurge, DOMINE, adiuua nos, & redime nos, propter Nomen tuum. Exsurge DOMINE, ne inualescat Homo: Legislatorem Gentibus impone, ut sciant quod homines sunt: & sciant, quia manus tua, Hac: & tu, DOMINE, Ista fecisti AMEN.

Tu vero, Optime virorum Peucere, vale; & Vota tua precēsque, nostris adiunge.

FINIT.

Prouerb. XXIII.

*T*ime DOMINVM, fili mi,
& Regem: & cum detractori-
bus eorum non commiscearis:
Quoniā repentè consurget per-
ditio eorum: & ruina[m] utri-
usque, quis nouit?

Psal. LVII.

*V*idebunt Recti, & leta-
buntur: & omnis iniquitas op-
pilabit os suum.

FRANCOFVRTI
AD MOENVM

TYPIS LECHLERIANIS
ANNO CHRISTI
MDXCI.



